

Iz haja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 4.

V Ljubljani, 10. februarja 1898.

Letnik IV.

P. n. člani „slovenskega katol. delav- skega društva“ v Ljubljani vabijo se na javni društveni shod

ki bode v nedeljo, dné 13. februarja ob
1/2 10. uri dopoldne v društv. čitalnici
„Katol. doma“ na Turjaškem trgu.

Kako rešuje rudeči bratec de- lavsko vprašanje?

(Podaja Fran R.)

Delavske zbornice.

Delavci nimajo doslej nobene zakonite or-
ganizacije. Vsa društva, ki jih imajo, so prostov-
oljna in zasebna. Nobeni gosposki se ni treba
brigati zanje, delodajavci jih prezirajo. Obrtni-
ki in trgovci imajo n. pr. svoje trgovske in
obrtne zbornice, kamor volijo svoje zastop-
nike, ki imajo dolžnost in pravico potezati
se za obrtni in trgovski stan. Res je sicer,
da imajo te zbornice za mali obrt le malo
pomena zato, ker so tako nerodno sestavljene,
da so v njih zastopniki malih obrtnikov vedno
v manjšini proti zastopnikom velikih tverni-
čarjev in trgovcev. Vendar misel je zdrava.

Zato je popolnoma upravičena želja, naj
bi tudi delavci imeli svoje zakonite odbore
— delavske zbornice. V te zbornice naj bi
volili vsi delavci pri velikem obrtu svoje za-
stopnike, ki naj bi jih država plačevala za
njihov trud. Zbornice bi morale imeti pravico
staviti predloge v korist delavskega stanu,
svetovati gosposki pri zakonih, ki se tičejo
delavcev. V ta namen bi morali biti nekakšni
delavski uradi, ki bi opozarjali vlado na razne
nedostatke in ji podajali primerne gradiva:
podatke o plačah, o ceni živil, o vplivu
in pomenu postav, ki se tičejo delavskega

varstva. Posamni delavci bi se pa smeli v
teh zadevah obračati na svoje odbore.

Vrh tega bi delavske zbornice posredovale
med delodajavci in delavci. Kolikrat se zgodi
kakemu delavcu krivica, da ga brez vzroka
pahnejo z dela. V takem slučaju in sploh
vselej, kadar pridejo delavci z delodajavci
navskriž, bi morale delavske zbornice braniti
pravico, preiskovati pritožbe in pomirjevati
prepire.

V ta namen bi morala biti ž njimi zdru-
žena pravica potrjevati zlasti delavski red, nad-
zirati mlajše delavce, posredovati delo, braniti
zdravje in nramnost, poleg tega bi se morala
ustanoviti razsodišča za določena sporna vpra-
šanja.

Nekateri želé, naj bi take zbornice imele
tudi pravico voliti svoje poslance v deželne
in državne zборе.

Takošne si mislimo delavske zbornice.

V našem soc. načrtu se glasi 13. točka:
»Zahtevamo, da se uvedo zakonita raz-
sodišča, katera naj razsojajo razpore in pre-
pire gledé na vsprejem in odpoved dela, kakor
tudi razmere plač med delavci in delodajavci.
Ta sodišča naj bodo sestavljena iz delodajav-
skih in delavskih zastopnikov.«

Dné 15. avgusta smo pri shodu slov. de-
lavskih stanov sklenili:

„Delavec mora biti ravnopraven z delo-
dajavcem. Da je to mogoče, morajo delavci
v posameznih podjetjih tvoriti zakonito pri-
znane obvezne avtonomne zборе, ki volijo
svoj odbor. Ti zbori morajo imeti v zakonu
jim določeno pravico, posvetovati se in skle-
pati o svojih zadevah.“ Posebej smo takrat
našteli te-le zahteve:

a) delavci naj sodelujejo pri sestavljanju
in potrjevanju delavskih redov;

b) kedaj se izplačuj, določajo delavci; samo
če se ne morejo pogoditi, odločuj gosposka;

c) pri določanju delavskih dob morajo
imeti delavci besedo;

č) zdravnika pri bolniških blagajnah [naj
določajo delavci.

Prva pot, da bi se ta organizacija v po-
sameznih podjetjih izvršila, so delavske zbor-
nice. Dne 14. avgusta 1896 je bil za rudarske
delavce že potrjen zakon, da se za vsak rud-
niški okraj izvoli rudniški odbor, ki
ima nekakšno take pravice, kot smo jih opi-
sali pri delavskih zbornicah. Letos stopi v
veljavo tudi zakon o obrtnih razsodiščih;
torej je pravi čas, da povzdignemo svoj glas
za delavske zbornice. L. 1894 je že
vlada predložila državnemu zboru zakon v
tem zmislu, ki je bil sicer še zelo pomanj-
kljiv, toda namestu da bi razkrivali socijalni
demokratje, kako naj se popravi, so jeli z
vsemi silami zabavljati proti delavskim zbo-
ricam sploh. S tem so vse preprečili, ker
vlada in poslanci so si mislili: Če delavci ne
marajo tega, nam tudi ni treba.

Delavci, sodite sami, ali ima socijalna de-
mokracija kaj pameti in kaj srca za delavski
stan, če se upira delavskim zbornicam in s
tem pričetku trdne, samostojne zakonite de-
lavske organizacije.

Politika po svetu.

Na Ogerskem pridobiva socijalizem vedno
več tal. V nekaterih krajih so socijalistične
agitacije povzročile hud upor proti sedanjemu
redu. Nahujskani in zaslepljeni delavci po-
puščajo delo, vlačijo se v celih tolpah sem
in tje, ropajo in požigajo. V vasi Bata so
plenili pri belem dnevu, oropali dva trgovca
in zažgali nekemu kmetu hišo. V dveh dru-

LISTEK.

Trije polovičarji.

Priobčil A. A.

2. Pri lipi.

Vse drugače kakor pri Novaku, bilo je
ta večer v tržki gostilni »pri lipi«, od koder
je bila Stefanova kmetija kake pol ure od-
daljena. Ravno takrat korakale so tri moške
osebe v poltemi po cesti, ob kateri leži
dobro znana gostilna »pri lipi«. Debel in
majhen možiček, ta, ki gre v sredi, je Ebing;
bil je najprej trgovec, potem kavalir in na-
zadnje je postal tudi katoličan, tako nekako,
kakor je navada dandanes. Na njegovi strani
stopata dr. Forner in njegov prijatelj Linhard.
Gospod Forner je odločen in odkritosrčen
katoličan, ki je ostal v vsaki okolnosti zvest
svojemu trdnemu verskemu prepričanju. S to
svojo krepstjo združil je tudi nenavadno
prijaznost in neumorno delavnost, tako, da
je kot zdravnik daleč okolu slovel, akoravno

so ga črnili njegovi neprijatelji na vse mo-
goče načine. On je bil redka, pa zato toliko
bolj častna izjema v svojem stanu. Njegova
navada ni bila, zvečer sedeti v gostilni, danes
pa je šel na ljubo svojemu prijatelju in na
prigovarjanje Ebingovo. Vstopili so. Navadna
soba za goste je bila precej prazna, toliko
živahneje pa je bilo v gosposki sobi.

»Kar tako se stvar v naših časih ne sme
pustiti, to ne gre«, tako je ravno govoril
močen gospod na gornjem koncu mize; na
prvi pogled se je lahko opazilo, da je mož
duša vse družbe, in v to mu ni malo poma-
gala dolga brada, ki se mu je raztegala po
licih. Mož je bil notar France Siegel, ki je
rad slisal, da so ga imenovali doktorja, ako-
ravno nikdo ni znal povedati, kje, kdaj in
kako je doktor postal.

Družba je prijazno pozdravila, ko so naši
trije gostje vstopili. »Jako nas veseli, da imamo
čast«, klical je notar, med tem pa zaničljivo
pogledal dr. Fornerja.

»Dober večer«, pozdravi trgovec Ebing,
»stabil bi bil, da dobimo »pri lipi« dobro
družčino«, tako se je obrnil do svojih prija-
teljev in hitro je privoščil svojemu rejenemu
telesu na strani notarjevi prijetni počitek.
»Saj dovolite! Toda nočem vas nikakor mo-
titi v vaših pogovorih; prosim, gospod dr.
Siegel, kar nadaljujte v tem, kar ste ravno
hoteli razložiti, jaz sem prav gotovo vašega
mnenja.«

Med tem pa je sedel Forner s svojim
tovarišem k neki stranski mizi; nič kaj ni
bil vesel sitnega in jezičnega notarja.

»Moje mnenje je tako, nadaljuje potem
Siegel, da nobeden možak v naših časih ne
more stvari samo malomarno gledati; vsak
mora odkrito in odločno nastopiti za prostost,
prosveto in napredek proti črnuharjem in
njihovemu vednemu govoričenju o veri in
vedno le o veri. Odločno proti onim, kateri
hočejo imeti ljudstvo neumno in nevedno!
Razum in učenost, to so pač druge besede,

gih vaseh so se že kmetje posvetovali, kako bodo delili tuje premoženje. A vlada je prekrizala načrt ter poslala vojake v te vasi, da napravijo red in skrbé za mir. Vlada se ne briga, da bi stanje delavcev zboljšala, da bi pomagala delavskim stanovom. V zbornici se kujejo le zakoni, s katerimi hočejo pomažariti vse nemažarske narode, da dobi Ogerska popolno mažarski značaj. Pred kratkim so sklenili v zbornici, da morajo imeti vse občine mažarsko ime (da se pritiska na mažarske narode, da zataje svojo narodnost), a sedaj so izdali nov ukaz, da morajo vsi železniški uslužbenci sprejeti mažarsko ime, sicer izgubé službo. Vsakemu uslužbencu je določila vlada ime, katero naj ima v prihodnje. — Take so razmere v državi svobode.

Laško. V Siciliji so slovesno obhajali 50letnico upora proti nekdanjemu vladarju. Svečanosti se je udeležil tudi laški prestolonaslednik. Tudi stari lisjak Krispi je prišel poveljevat slavnost, dasi je v sodnjski preiskavi. Prvi so ga pozdravili na sicilskih tleh »bratje prostozidarji«. Pač značilno za laške razmere! Ko se tako svečano obhaja spomin na uporno leto 1848. in se v nebo povzdičuje zedinjena Italija, trpi njeno prebivalstvo neznosno revščino in se z žalostnim srcem spominja boljših preteklih dni. Revščina je v Siciliji tolika, da po zimi ne merejo otroci obiskovati ljudskih šol. Ne samo veliko, marveč večina otrok ne hodi po zimi v šolo in to ne le na deželi, marveč tudi v mestih. Nimajo potrebne obleke in od lakote so tako onemogli in oslabei, da ne morejo prenašati napora, ki ga zahteva učenje. V mestu Sirakuzi so ustanovili društvo, ki bo skrbelo tem revnim otrokom za potrebno obleko. — V mestu Ankoni je sestradana množica povzročila nemire. Kakih sto žensk je drvilo s svojimi lačnimi otroci pred mestno hišo, zahtevajoč, da se zniža cena moki in živilom. Množica vedno bolj narašča pred mestno hišo in silneje zahteva kruha. Ko je jelo metati kamenje v okna mestne hiše, nastopi vojaštvo ter s silo razžene množico. Med begom je množica pobila okna več prodajalnicam. Več oseb je ranjenih. 27 so jih pa zaprli. S silo hočejo pomiriti lakoto sestradane množice. Ali se je potem čuditi, da pridobivata med nezadovoljnim ljudstvom anarhizem in socijalna demokracija vedno več tal. Za ljudstvo vlada nima denarja, pač pa ga ima za druge nepotrebne stvari.

Nemška vlada namerava omejiti slobodno združenje delavcev, vzeti jim torej jedno najvažnejših pravic. Državni zbor gotovo ne bo vsprejel tega predloga. Ravno sedaj so se

jeli katoliški delavci v Berlinu organizovati proti social. dem. Ustanovilo se je društvo »Arbeiterschutz«, ki ima namen združevati delavce po njihovih obrtih, kakor priporočajo sv. Oče v svoji okrožnici »o delavskem vprašanju«. Dosedaj so morali katoliški delavci pristopati k socialno-demokratskim društvom, ako so hoteli v miru živeti s svojimi socialno-demokratskimi tovariši v delavnicah. Najprej se bodo združili zidarji, tesarji in ključavničarji, ker je teh največ. Kako težavno je bilo doslej stališče poštenega delavca! Kdor ni pripadal k socialno-demokratski organizaciji, tega so toliko časa napadali, da je pristopil ali pa so šli k delodajalcu, zahtevajoč, da ga odpusti iz dela. Marljivi delavec je moral pogosto stradati, ker se je moral udeleževati stavk, a podpore ni dobival nobene v tem času. Take so bile razmere katoliških delavcev v Berlinu. Bog daj, da se sedaj zboljšajo.

Naša organizacija.

Slovensko katol. delavsko društvo v Ljubljani je izdalo v 1. do 4. tednu 43 gld. 20 kr. v podporo svojim obolelim članom.

Javen društven shod priredi slovensko katol. del. društvo v Ljubljani v torek, dne 15. februarja t. l. ob polu 8. uri zvečer v prostorih gostilne g. Janko Travna na Glincah pri Viču. Porečala bodeta gg. dr. Krek in A. Jean. K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Javno predavanje bode priredila »Slovenska krščansko-socialna zveza« zopet v četrtek, dne 17. t. m. Predaval bode gospod Jernej Pečnik o prazgodovinski dobi in izkopninah. Začetek bode ob 7. uri zvečer.

Predpustna veselica »Slovenske kršč. socialne zveze« bode v nedeljo, dne 20. t. m. v »Katoliškem domu«. Ob tej priliki se otvori oder »Katoliškega doma« z dramatično predstavo. Prvikrat nastopi društveni tamburaški zbor, poleg tega pa pripravlja odbor še mnogo presenečenj.

Občni zbor slov. katol. del. društva v Ljubljani se je vršil, kakor smo že omenili, 30. m. m. Po otvoritvi zborovanja po predsedniku Zillerju sta poročala tajnik in blagajnik o društvenem delovanju v minulem letu. Priredilo je društvo 22 javnih, mej temi osem ljudskih shodov po raznih krajih dežele. Na novo je pristopilo društvu 28 članov, umrlo jih je pet. Zbor je odobril obe poročili in potem izvolil nastopni odbor: Ivan Jakopič, predsednik; Artur Jean, podpredsednik; Jos. Gostinčar, zapisnikar, Jos. Trefalt, blagajnik; Franc Snoj, Anton Avšič, Jakob Potokar, Ivan Zadnikar, Franc Kos, Mihael Mittermayer, odborniki. Namestniki so izvoljeni: Iv. Vrhovec, Iv. Magister, Mat. Ferkov, V. Pungarter in Fr. Dobavnik, pregledovalci računov pa: Anton Erbežnik, Fr. Ziller in

Ivan Božič. — Konečno so se nekoliko spremenile določbe glede bolniške podpore ter se naznanilo, da ima društvo sedaj svoje prostore v »Katol. domu« na Turjaškem trgu, ravno tam, kakor s početka. Po opominu, naj vstrajajo vsi člani v skupnem delu, je predsednik s slava-klicem krščansko-socialni ideji zaključil običajni občni zbor.

Slovenska krščansko-socialna delavska zveza v Ljubljani je imela pretečeno nedeljo dobro obiskani občni zbor. Predsedoval je č. g. dr. Jožef Debevec. Poročilo tajnika g. Ivana Štefeta je pokazalo, da je »Zveza« jako živahno delujoče slovensko društvo. Blagajnik g. H. Zalesjak je poročal, da je imela »Zveza« 249 gld. 83 kr. dohodkov in 166 gld. 86 kr. stroškov. Občni zbor je spremenil pomanjkljiva dosedanja pravila ter sprejel nova, ki dajo »Zvezi« nekaj značaj zedinjene Slovenije. Ko dobé pravila potrebno potrdilo, jih bode odbor priobčil v »Glasniku«. Odslej se bode društvo imenovalo »Slovenska krščansko-socialna zveza«. Ker se je dosedanji predsednik gosp. Karol Polak radi obilnih stanovskih opravil odpovedal, izrazil mu je občni zbor soglasno zahvalo na čvrstem vodstvu, njegovi blagorodnej gospej, bodoči kumici društvene zastave, najtoplejše zahvalo za velikodušno darilo 200 gld. Zbor je pozval odbor, da jima to zahvalo izrazi na častnem večeru, kateri se priredi v kratkem. Predsednikom je bil izvoljen g. H. Zalesjak, podpredsednikom g. dr. Jož. Debevec, tajnikom g. Ivan Štefe, tajn. namestnikom g. Ivan Jakopič, blagajnikom g. Josip Zajc, njegovim namestnikom g. Mittermayer, knjižničarjem g. L. Smolnikar, knjižničarjevim namestnikom g. Finžgar; poleg teh so bili v odbor se voljeni g. Pip in g. Al. Stroj ter namestniki gg. Baraga, Sluga, Erbežnik, Trefalt. Pregledovalci računov so gg.: Bahar, Mervec, Rakovec.

Iz Št. Vida pri Zatičini. Tukajšnje izobraževalno društvo »Katoliški Napredek« je imelo 23. januarja t. l. svoj občni zbor. Govoril je pri zborovanju dr. Krek. Društvo je imelo preteklo leto 151 članov; knjig šteje knjižnica nad 300. — Predsednikom je zopet izvoljen g. Štefan Jaklič, župnik.

Pismo. Draga Spela! Ker ti že precej dolgo nisem pisala, imam že tako poln »cekar«, da ti moram nekaj izložiti, sicer ne morem biti več kos svojem poklicu kot voditeljica »firbec ferajna«, za katero me je nedavno nekdo potrdil. Najprvo ti moram povedati, kako olikano so se sociji pred par tedni pri predavanju v katoliškem domu pokazali. Ne vem, ali imam smolo ali srečo, da mi večkrat kaj takega v roko pride, kar bi bilo »sodrgi« gotovo ljubši, da bi tajno ostalo. Tako mi je — slučajno — tudi neko vabilo s socialno-demokratskega tabora v »cekar« padlo, s kakršnimi so »bratci« na svojo roko svoje somišljenike k temu predavanju vabili. Vabilo je bilo nemško in slovensko, na katerem je bilo med drugim tudi zapisano: »Pozor! Sodrug, pridite mnogostevilno in pokažite kršč. socialistom, da ste vedno na straži!« Opičarji so to vabilo na znanje vzeli, in — prihrumelo jih je res precej »na stražo«, namreč, da zabranijo z divjim vpitjem spoznati mnogostevilnim udeležencem, kje so prijatelji delavcev in resnice, in kje ima laž, hinavstvo in oderuštvo svoj dom. Voditelja te druhal sta bila Zadnik in — moj poklon — tisti Kocmur, če kaj veš, ki so ga v raznih druščinah za komedijanta imeli; kadar so se namreč hoteli pošteno nasmejati, moral je on po rokah hoditi itd. Rjuli so po predavanju kakor gotovo se njih pradedje (gorile) v prvotni obliki niso znali. Kolikor soc. demokratov (nižje vrste), toliko fanatičnih tepcev. V potrdilo le en vzgled. Kmalu, ko je bil naš zastopnik izvoljen poslancem, gre nek »sodrug« mimo drevesa, katerega je več ljudi radi njega visočine gledalo. On se ozre na drevo in krog sebe. Ko vidi, da krog njega ni vse »rudečega mišljenja«, se moško odreže: »Pa naj dr. Krek nanj zleze, če more!« Kaj praviš, Špela, ali ni povedal Kristan svojim »vernim«, zakaj poslance volijo, da je ta mišlil, da se v plezanju skušajo? Kdo bi se ne smejal? Navzlic tej neumnosti pa tega možiceljna (lahko ga z imenom navedem) povsod kot »bolj izobrazenega« agenta opazim. — Drugo, kar ti imam povedati, je to, da sem

te nam prinesó prostost, srečo in bogastvo«, tako kriči notar, ki se pa za svoje bogastvo ni mogel zahvaliti svoji učenosti, pač pa, kakor je bilo povsod znano, vsem drugim manevrom.

»Tudi vi, gospod Ebing, se precej dobro skrivate«, obrne se sedaj na Ebinga, toda to vam bo bore malo neslo, tok napredka se ne da vstaviti, in kdor bi hotel to poskusiti, tega bi pomandralo.« Njegov hudomušen pogled je zadel Fornerja. »Tudi vi, gospod adjunkt ste, kakor se vidi, drugačnega mnenja?«

»Zoper napredek nisem, toda ker sem uradnik, hočem biti nad strankami«, odgovori adjunkt.

To je osrčilo tudi Ebinga, zato pravi: »Jaz bi se ravnal tudi po mnenju gospoda adjunkta. Toda natakariča, prinesi mi mojo merico in ne pusti me tako-le na suhem.«

Tudi Slegel v globokih požirkih izprazne svoj vrček, dá ga natakariči ter nadaljuje:

»Vaš mir mi ne ugaja, Ebing! Vse se giblje, rimsko hlapčevstvo mora kmalu in za vedno izginiti, tudi vi morate svoje storiti in po svoje k temu pripomoči.«

»Menim, da nisem prav nič v to poklican, zato ostanem raji pri svojem poslu«, odgovori Ebing.

»Kar je popolnoma prav«, oglasi se Hartnik, bogat tvorničar, ki je na Ebingovi strani sedel, »toda kadar pridejo tako važna časovna vprašanja, takrat mož ne sme skočiti za peč.«

»Saj vendar berem naše »Novine«, ki izhajajo dvakrat na mesec in stanejo 60 kr. na leto, torej vender vem, kako se po svetu godi«, odreže se Ebing jezno.

»Jaz se pa za spoved, za dogme, za nezmožljivost papeževo in druge take stvari prav malo brigam, te skrbi sem odložil«, meni suh pisac ter gleda, da bi vlovil kak smehljaj na obrazu Slegelnovem, zato ker se je tako imenitno odrežal.

(Dalje prih.)

pretekli mesec s svojim »parazolom« ob neki papir brsnila, in — glej ga kleka — na prvi strani je bilo napisano »Slobodni glasovi«. Šment sem si mislila, kot voditeljica »firbecferajna« moram pa res pogledati, kaj vtegne v njem (bilo ga je le pol) biti. Kaj vidim! na drugi strani napis: »Veliki inkvizitor«. Nekaj časa ugibljem, kdo bi bil ta veliki inkvizitor, pa iz naslednjih vrst sem kmalo spoznala, da imenujejo »Slobodni glasovi« s tem Kristusa, našega Odrešenika. Ni pa še to dovolj, marveč oni mu njegovo božanstvo naravnost odrekajo, rekoč: »Zato nisi skočil ob času, ko te je hudobni duh skušal, raz tempelj, ker si vedel, da se boš ubil, in da je s tem vera v tvoje božanstvo vresničena« itd. Skratka, od prve do zadnje besede v tem listu su bogokletne in moja osebna sodba o tem listu je, da najgrši izraz, ki je na svetu, je veliko prelep za to junjo. — Slednjič ti moram še povedati, da imamo v Ljubljani novo žensko društvo, katerega predsednica je Cunjarjeva Lenka, ki je bila 30. min. meseca s tremi glasovi izvoljena. Omenjeni dan so imeli namreč soc. demokratje in demokratinje pri Koslerju nekaj shod, pri katerem je bilo osnovano omenjeno društvo. Na tem shodu je prvi Kristan »sladkal« prav po stari šegi kot kamniški »lončeni bas«. Na to se prikaže cunjarica. Govorila je nekaj, česar ti pri najboljši volji ne morem povedati, ker je večkrat začenjala, pa nič ven spravila; vedno je bila na tistem mestu, kakor tisti, ki zelje tlači. No, pa ne misli, da se ni imela časa učiti, kajti že 14 dni prej je dobila spisan govorček, katerega si je — kar za gotovo vem — še celo med delom v tovarni v glavo vbijala. Pa imela je smolo! Govor prinesla je na papirji s seboj mesto v glavi in še ta ji je delal priglavo, ker ji je večkrat iz rok zmuznil. Ne veš, ljuba Špela, kaj je rekla — edino to sem si zapomnila — da hoče namreč ona naš spol povzdigniti. O ti revše ti! Veš, Špela, jaz mislim, da bi nam slaba predla, če bi Cunjarico in Kristana na odrešenje čakale. Svetovala bi jima, da se potrudita rajši v afričanske pragozde povzdigovat in učiti svoje »sorodnike« (gorile), katerim bode njun evangelj bolj prikladen kot nam, krščanskim delavkam, ki vemo, kje to sodrigo čevljev žuli. Jaz mislim, da Lenka sline preceja po društvu, kakoršno je naše katoliško za delavke; ne mislim sicer po duhu, pač pa po številu udov, in — in — po kasi. Pa za zdaj se njene konkurence se ne bojimo — jo še preveč pod nosom zebe. — Predno pa končam, ti moram še povedati, da tako surovih ljudi kot so socialni demokratje, se nisem videla. Še nikdar nisem slišala tako grdega govorjenja kot ta večer na shodu pri Koslerju. Kar si le more do skrajnosti popačen človek ostudnega in podlega izmisliti, so spravili na dan, ter dubovnikom in (žal, da tudi jaz nisem trojalka) in »trejalkam« podtikali. Zdaj ti pa pošljem izpraznjeni »cekar«, ter te pozivljem, da tudi ti z menoj zakličeš: Tisočkrat fej surovi socialni demokratični bandi! Te pozdravlja tvoja

Katja.

Socijalne zadeve.

Kako povzdigniti industrijo? Sedaj ko trka z nepopisno silo na naša vrata socialno vprašanje, ko delavsko društvo zahteva v družbi, za katero se žrtvuje, tudi svojih pravic in dostojanstva, se sliši navadni stok: temu od pomoči je nemogoče, industrija peša. Razni podjetniki pravijo in trdijo, da ne morejo prodati svojih izdelkov, in vsled tega tudi ni misliti na kako zboljšanje delavcem. Države se trudijo dobiti za industrijo trgov v tujih krajih. Za take trge se rujejo med seboj, vedno se čita po časopisih: ta ali ona država bode izpodrinila tukaj in tukaj našo industrijo. Ta kapitalistiški konkurenčni boj divja po vsem vesoljnem svetu. Med tem pa, ko se pulijo kapitalisti in države za svetovne trge, primanjkuje domačemu ljudstvu potrebnih stvari, katerih si vsled slabega zaslužka ne more omisliti. Naši tovarnarji ponujajo po vsem svetu sukno, domači ljudje hodijo raztrgani,

ker si obleke ne morejo omisliti. Koliko stvari se izdeluje, ki jih vsak človek potrebuje in bi jih človek kupil, ko bi jih imel za kaj kupiti. Ljudstvo je ubožno in vsled tega peša industrija. Naša industrija ima tudi doma trg, toda da se ta domači trg pridobi, je treba pomagati ljudstvu, da bode moglo kupovati izdelke. Ako se delavskemu ljudstvu, ki je povsod v ogromni večini, omogoči kupovanje s tem, da se njega gmotni položaj zboljša, zboljšati se mora potem trgovina in obrt sama ob sebi. Nerazumljivo je mišljenje kapitalistov, da bi vsled zboljšanja delavskega položaja morala propasti razna podjetja, ker bi imela preveč stroškov in bi se vsled tega ne izplačala. Nikakor ne more biti to res. Z zboljšanjem plač se povzdigne konsum, z večjim konsumom je pa brez dvojbe v zvezi tudi večji dobiček. Bojijo se tudi, da ako bi se delavcem zboljšale plače, bi postali vsled tega vsi izdelki dražji, toda to bi ne bilo res. Tudi cena izdelkov bi se zravnila po večjem konsumu, kolikor več se proda, toliko več mora biti dobička, in ta »več« bi pač nadomestil sedanj »manj«. Ako se zboljša razmerje delavcev, zboljšati se mora tudi razmerje kmetovalcev, ker bi ljudje tudi od te strani mogli zadoščati svojim potrebščinam. Konečno pa tudi ne sme biti namen industrije bogatiti le posameznike, marveč koristiti vsemu človeštvu. Razne iznajdbe in priprave v izdelovanju raznega blaga ne smejo biti monopol posamnih denarnih kraljev. Marveč naj služijo človeštvu v splošno korist s tem, da olajšujejo delo, zraven pa ljudstvu ne jemljejo kruha. Prvi trg je doma; blago preostaja, ljudstvo pa hodi raztrgano in lačno. Spremeni naj se to razmerje in pomagano bode vsem!

Čegava je deca? Tako se mora vprašati vsak skrben družinski oče. Državni zakoni nam zapovedujejo, kako mora biti vzgojena naša deca; ne ozirajo se, ali je to starišem po volji, ali odgovarja dolžnostim starišev do otrok ali ne, ali se vzgoji naša deca tako, da bo koristila in delala čast in blagor sebi in svoji družini, svoji veri in svojemu narodu. Žalibog, da moramo v Avstriji vbogati druge, ki nam zapovedujejo in vsiljujejo solo, ki ne odgovarja dolžnostim, ki jih imajo stariši do otrok z ozirom na versko ali narodno družbo. Naša mladina, namesto da bi se v šoli vedno bolj vtrdila v sveti veri in z izobrazbo rastla tudi v ljubezni do svojega rodu, je pač zelo drugačna. Stariši morajo s krvavečim srcem gledati, kako od leta do leta z navideznim napredkom gineva v mladih srcih versko prepričanje in s tem spoštovanje in ljubezen do starišev in rodne domovine slovenske. Da, rodi nam narodnjake, ki se navdušenja penijo za svoj narod, ali le takrat, ko jim ta narod s krvavimi žulji toči v kupo šampanjca. Ljubijo ga le v toliko, kolikor imajo dobička od njega. Nasledki te izobrazbe se vidijo vsak dan bolj in bolj. Majka Slava si mora brisati solze z žaljenih lic, ko vidi sad novodobne vzgoje v raznih renegatih, izdajicah svetega krsta in lepe Slovenije. Svetinje, za katere so se borili s svetim srdom in prelivali svojo kri stoletja naši očetje, izdajajo nekateri njih sinovi s smehom na obrazu najhujšemu nasprotniku svoje domovine. Jasno je iz vsakdanje izkušnje vsakemu treznemu človeku, ki trpi za svoj in svojega roda obstanek, da državna šola in nje vzgoja, kakoršna je sedaj, ni dobra. Dolžnost vsakega vernega in skrbnega slovenskega očeta je delati na to, da se šola preuredi tako, da bo odgovarjala dolžnostim, ki jih imajo stariši do svojih otrok. Kdo se briga sedaj za šolo? V prvi vrsti delajo velik hrup časopisi. Ne-

davno je tudi pri nas list renegatov, ki dela sramoto s svojim naslovom našemu narodu, prinesel glas izmed učiteljstva, ki nekako zapoveduje strankam, kaka mora biti šola. Ali je pa to opravičeno? Ne! Pri šoli imajo v prvi vrsti govoriti stariši, katerih je deca, oni so njih roditelji, oni so prevzeli od Boga v oskrb tudi njihove duše, oni bodo od njih dajali njemu račun. Ako je sedaj nimajo, moramo si priboriti to pravico nazaj kot najsvetejše naše pravo, brez katerega ne moremo spolnovati svojih dolžnostij kot stariši. Kot kristijani smo se pa z vstopom v versko družbo zavezali živeti in delovati po naukih naše sv. vere in s tem izročili se skrbi svete cerkve; iz tega sledi, da ima cerkev pri šoli in vzgoji mladine glavno besedo. Ako bi se svet ravnal po teh načelih, ne bi bil zabredel v tako veliko socialno bedo. Kaj pa učitelji? Oni imajo le pravico govoriti, k a k o se bo v šoli učilo, nikdar pa ne, k a j se bo učilo. Ali z drugo besedo, oni morajo delati v smislu dolžnostij, ki jih imajo stariši do otrok. Spoštovanja vreden in vzvišen je učiteljski stan, ako spolnuje svojo dolžnost do starišev, kateri mu zaupajo svoje najdražje, kar imajo na zemlji, in to je deca. Pošteni in skrbni stariši ne morejo in ne smejo nikdar privoliti v to, da bi liberalna ali socialnodemokratična načela imela v šoli odločilno moč v svojih rokah, kar se žal v Avstriji že marsikje dogaja. Torej šola ne sme biti v rokah države ali časopisja ali raznih ljudskih sleparjev, marveč šola, vzgoja mladine mora biti edino le v rokah roditeljev in verske družbe. Državna dolžnost je le starišem skrbeti za pripomočke, da morejo izpolniti svoje dolžnosti, ne pa vtikati se v njih družinske pravice. F. Z.

Naši nasprotniki.

Iz Novegamesta. (Soc. demokrati že svet »glijajo«. — Zvon.) Različna sporočila nam pričajo, za koliko denarja so soc. demokrati svet goljufali, kjer jim je bila prilika mila. Ta je odnesel pet, drugi deset, tretji dvajset-tisoč, pa je pobegnil — zginil v Ameriko. Ljudje se jezé, čudijo, da ti ljubeznivi bratci, prijatelji delavskih stanov, osrečitelji sveta tako delajo. Pa neumno je to čudenje, brez-pametna jeza — vsaj pri socialnih demokratih in njih prijateljih — ko vendar sami pravijo, da smo vsi enaki, da mora imeti vsakdo enak delež svetnega blaga. Prav delajo, da se svet »zgliha«. Tako vsaj je mislil eden izmed prvih socialnih demokratov v Novem mestu. Pred par meseci je kričal na pol pijan v kavarni: »Kje je pravica, da imajo škofje toliko, kaplani pa tako malo!« Odgovoril mu je pošten rokodelc: »Zakaj imaš pa ti tako malo, tvoj dohtar pa toliko?« — Soc. dem. pisac pa si je mislil: res je taka — reč se mora zglihati. In začel je svojemu dobrotniku, ki je bil vsaj doslej tudi goreč zaščitnik soc. demokratov, puščati, da se svet »zgliha«. Žel je stempelne, pisma pa zapiral v skrinjo, mesto da bi jih bil nesel k uradni, delal je izmišljene pobotnice in tako puščal bogatemu dohtarju za tritisočake. Ta poštenjak zna, ali ni res? Tako, kakor ta socij, bodo morda začeli sploh delati, ako jim bodo ljudje pustili. Pred kratkim je človeče še kričalo, zmaga je naša! Čegava pa je zmaga sedaj? Na misel mi hodi pripovedka: Ko so bili Francozi pri nas, se je baje Francoz vlegel v zibel ter zahteval, da ga kmet ziblje ter mu pôje. Kmet je to storil, pa mu pel: Vsaka reč le en čas trpi, vsaka reč le en čas trpi! Francozu, ki teh besedij ni razumel, je bilo petje prav všeč. Ali kmet se je naveliča

petja in zibanja — prevrnil je zibel, pa se nanjo vsedel. Taka je tudi z našim soc. demokratom. Gosp. advokat se je naveličal zibanja, »glihenga« mu ni šla v glavo — zibel se je prevrnila, in gosp. socij je bil dejan pod ključ; na hišico njegovo pa se je gosp. dohtar, ki »sedaj« ne mara »glihenge«, vsedel — intabuliral. Isti soc. demokrat je po zapovedi istega dohtarja šel pred par leti, ko je bil avolitev, naznanit kapiteljskemu mežnarju, naj gre zvonit, ker je naš kandidat umrl. Z. še živi zdrav in krepak. Bog ga ohrani še dolgo! — Sociju pa zvoni, prav za prav mu je že odzvonilo! Ljudje čudne reči govore, prav bi bilo, da se reč kako razjasni. Ali je morda res, da male lumpe obešajo, velike pa izpuščajo? Tako saj govore naši preprosti — pa verni in vestni Novomeščani. Dajte nam na to odgovor! Ali pa morda odgovora ni treba, češ, socialni demokrati so sedaj gospodje — torej prosta jim pot!

Kršč. socijalist.

Drobtine.

Javno vprašanje. Že večkrat se nam je obetalo, da se bo za ljubljansko mesto in za deželo razširila volivna pravica. Čakamo in čakamo, pa od nikoder nič. Sam župan je pri javnem shodu dal besedo in gosp. dr. Majaron je tudi obljubil, da bo v mestnem zastopu se potezal za to važno in nujno potrebno stvar. Vprašujemo: Ali se sodi, da je dovolj, če se delavcem dá le obljuba, da je pa izpolniti ni treba? Naj nam odgovori na to g. dr. Majaron, katerega za to veže obljuba.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani je prišla po dolgih borbah v kršč.-socialne roke. Liberalci, soc. demokratje in ljubljanski magistrat z županom na vrhu so delali, kar so mogli, da bi preprečili sedanjemu odboru. Bojevali so se po svoje. Očitati so n. pr. novemu odboru, da hoče le svojo korist, da ni pošten, itd. Kmalu se je pa pokazalo, pri čem da smo. Novi odbor je prišel na sled izneverjenju precejšnje svote. Pričela se je preiskava, ki bo končno dognala, koliko je izneverjenega in kdo je kriv. Dva uradnika sta že v preiskovalnem zaporu. Zanimivo je, da je bila neka svota izneverjena ravno tisti čas, ko je magistrat, ozir. župan brez pravice — kot se je kasneje izkazalo — vzel vodstvo v blagajni v svoje roke.

Častni občanje. Zadnji čas je zopet prišla neka bolezen v naše občinske svete. Dan za dnem prinašajo časopisi vesti, da je tu ali tam občinski zastop skuhal nekaj častnih občanov. Stvar je po ceni, a sramotno se nam zdi, da je pri vsaki taki volitvi vsaj jeden Nemec ali nemškutar izvoljen. Ne bomo šalobarde in ne delajmo se še manjših, nego smo.

Za predpust piše »Svoboda« svojim kurentom po Slovenskem, da ve iz zanesljivega vira, da ima »Glasnik« 70 naročnikov. S takimi budalostmi si delajo le »norci« korajžo. »Delavec« in »Svoboda« imata jetiko in zato bi jo rada pripravila tudi nam. A hvala Bogu, da imamo na Slovenskem več krajev, kamor zabaja po 70 in več »Glasnikov«, in da jih vseh skupaj vsakih 10 dni izleti po več nego 20krat 70. »Svobodi« je seveda tudi vsaka neumna laž proti nam svobodna, a nam je pa svobodno, da se ji smejemo.

Kaj sodijo socialni demokrati o mravljah? V socialističnem časopisu, »Die neue Zeit« št. 16. letošnjega letnika piše dr. Frid. Knauer, hud socialni demokrat, o mravljah. Najnatančnejše je opisal do sedaj mravlje in njihovo življenje jezuit Eich Wasmann. To priznava tudi Knauer. Zraven pa pristavlja o tem jezuitu: »Pri tem pa odreka, (namreč jezuit) mravljam, kakor sploh vsem živalim, pravi razum in je tako v nasprotju z nazeri novodobnega živalskega dušeslovja; toda njegovi marhivi, s celo ljubeznijo in temeljitostjo pravega naravoslovca pisani spisi o mravljah obsegajo zelo veliko zanimivih podrobnosti in njego-

vemu preiskavanju moramo biti hvaležni za mnogo popravljenih napačnih nazorov.« Socialni demokrat in njegovo živalsko dušeslovje torej pri tem jezuitu samo to pogreša, da ne prisojja mravljam pameti. Sedaj vemo, česa potrebujemo. Mi, krščanski socialisti že zavoljo tega ne moremo najti milosti v socialističkih očeh, ker pravimo, da voli in krave in osli in muhe in krote nimajo pameti in da vse ljudi, celo socialne demokrate, stavljamo nad mravlje in druge živali.

Nesreča pri ročnem vlaku. V nekem belgijskem premogovniku se je odtrgal 21. januarja ročni vlak, ki je prevažal iz jame ljudi in premog. Bilo je na vlaku ravno 15 delavcev, ki so z vlakom vred padli v več metrov globoki rov in obležali na mestu mrtvi. Nov dokaz, v kaki neprestani nevarnosti se nahajajo delavci v rudnikih in premogovnikih.

Grozna nesreča se je pripetila 18. jan. v nekem ruskem rudniku, v katerem se je nahajalo 180 delavcev in 30 konj. Razpočil se je pila v glavnem rovu. Del rudarjev se je rešil v stranske rove, ostali, katerih število se ni znano, so bili ponesrečeni. Dosedaj so našli 50 ubitih in 19 ranjenih rudarjev, izmed katerih so pa trije umrli, ko so jih dovedli na svitlo. Konji so se vsi zadušili.

Srečna Ogerska!? Mej tem, ko je bila ta dežela pred tridesetimi leti brez vsakega večjega dolga, dolguje koncem leta 1897. samo inozemskim, židovskim kapitalistom nad 2000 milijonov goldinarjev (ves dolg znaša 3072 milijonov.) Ali je toraj čudno, ako prebivalstvo te nekdanje srečne dežele strada, ko mora plačevati vsakolekne visoke obresti od tolikega dolga? In vse to je povzročil toliko hvalisani moderni liberalizem.

160 ministrov je imela Avstrija od 13. marca 1848 pa do današnjega dne. S tolikim številom se more pobahati malokatera druga država. Največ je bilo ministerskih predsednikov, namreč 19; železniški minister pa le jeden. Najdalje časa je sedel na ministerskem sedežu grof Falkenhayn.

Temu se lahko pomaga. Vojaka so obsojili na trideset palic. Dva tovariša sta ga jela udrihati. Ko sta mu pa priložila kakih deset gorkih, jela sta se mej seboj prepirati. Jeden je trdil, da sta mu jih nastela deset, drugi pa je zagotavljal, da jih je že enajst. Dolgo časa sta se že prepirala, ko pa le ni bilo konca, zakričal je kaznovanec nad njima: »Bedaka, ne prepirajta se dalje. Ako sta se zmotila, pa pričnita še enkrat z nova in pazita bolje, kolikrat udarita!«

Le tiho! Poglej, poglej, bratec! Živega polza sem zajel s solato. Studi se mi! »Tiho! Ne govori tako glasno, sicer pride natakari in ti zaračuna še porcijo polzev.«

Lahko umevno. »Ljudje so res nespametni«, hučuje se nekega dne pekovski mojster, »vedno zabavljajo in godrnjajo, da so moje zemlje premajhne. Saj vendar ne morejo biti večje, ker ne porabim zanje več testa.«

Blagoslovljen zakon. Nekemu kočijažu na Češkem je povila te dni žena že v drugič trojčke. Skupno ga je osrečila že z 32 otroki. Da bi vsaj jedna tretjina skrbela za svoje roditelje, ko bodo popolno opešali!

Naziranje anarhistov. V Parizu umoril je vrednik anarhističnega lista, sam hud anarhist, dva stražnika. Pri zaslišanju je obstal: »Ne sovražim osebno svojih žrtev, temveč sovražim človeško družbo. Za žrtev zbral sem si zato stražnike, ker predstavljajo avtoriteto in socialni red, kateri nas tlačijo.« — V anarhizmu se pride po socialni demokraciji.

Darovi.

Za delavski dom:

Č. g. Anton Dolinar, župnik v Lučinah, 50 kr., č. g. Fr. Kepec, duh. oskrbnik v Česnjicah, 1 gld.

Slov. katol. delavskemu društvu:

Veleč. g. Lambert Einspieler 5 gld.

Društvu »Zvon«:

Č. g. Fr. Kepec, duhovni oskrbnik v Česnjicah, 1 gld.

VABILO

na

IV. redni občni zbor

I. ljublj. del. konsumnega društva

ki se bode vršil

v nedeljo, dne 27. febr. 1898

ob 3. uri popoldne

v dvorani »Katoliškega doma«.

Dnevni red:

1. Pozdrav načelnika.
2. Poročilo tajnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo.
4. Odobritev računa za leto 1897.
5. Volitev 3 odbornikov, 3 namestnikov, nadziralnega odseka in njega namestnikov.
6. Razni narveti, pri katerih pa se opozarja na § 27, lit. k zadr. pravil

K obilnej vdeležbi vabi

načelnništvo.

Išče se v najem ali pa na račun

gostilna

bodisi v Ljubljani ali kjerkoli na deželi. — Ponudbe vsprejema Josip Gostinčar, delavske hiše v Ljubljani.

PRISTEN

Cena zavoju 25 kr. (50 vinarjev)
vsobina 500 gramov.

V svojo lastno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvirne zavoje.

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,

krojač v Ljubljani

Vodnikov trg št. 4.

Franc Granda

pek v Udmatu št. 108

priporoča kruh od najvišje do najnižje do najvišje vrste in tudi vsakovrstne slaščice po najnižji ceni.